

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ekspertyza ornitologiczna obszarów chronionych położonych we wschodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p

Marcin Polak

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Spis treści

<i>Podziękowania</i>	3
Wstęp.....	4
Teren badań	4
Metodyka	5
Wyniki	6
<i>Przegląd gatunków</i>	6
Ocena rangi ornitologicznej badanego obszaru.....	43
Wnioski	45
Bibliografia	45

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Podziękowania

Składam serdeczne podziękowania przede wszystkim Barbarze Grzebulskiej za zaproszenie oraz koordynację niniejszych badań, w tym również przekazanie swoich niepublikowanych ptasich obserwacji. Dziękuję również Ornitologom: Sylwestrowi Aftyce, Łukaszowi Bednarzowi oraz Januszowi Wójciakowi za przekazanie swoich obserwacji rzadkich ptaków z Polesia.

Wstęp

Głównym celem niniejszej ekspertyzy jest przedstawienie aktualnego składu gatunkowego oraz charakterystyka rozmieszczenia i liczebności wszystkich gatunków ptaków lęgowych w obrębie obszarów chronionych położonych we wschodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p. W trakcie prac terenowych szczególną uwagę zwrócono na stanowiska rzadkich i zagrożonych w Unii Europejskiej gatunków ptaków wpisanych do **I Załącznika Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009** oraz wpisanych do **Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt** (Głowaciński 2001). Pomimo, że centralny obszar Polesia objęty jest wszystkimi najważniejszymi formami ochrony przyrody w Polsce (Międzynarodowy Rezerwat Biosfery UNESCO, Międzynarodowa Konwencja Ramsarska, park narodowy, obszar NATURA 2000, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu i inne), na tym terenie planuje się budowę nowych kopalni węglowych. Proponowane inwestycje mogą w przyszłości negatywnie wpłynąć na sytuację hydrologiczną tego obszaru oraz zaburzyć prawidłowe funkcjonowanie ekosystemów oraz siedlisk przyrodniczych. Szczególnie narażone są rzadkie i zagrożone gatunki zwierząt zamieszkujących tereny podmokłe, które są wrażliwe na działalność człowieka oraz zmiany stosunków wodnych w obrębie łąk, pastwisk i torfowisk.

Teren badań

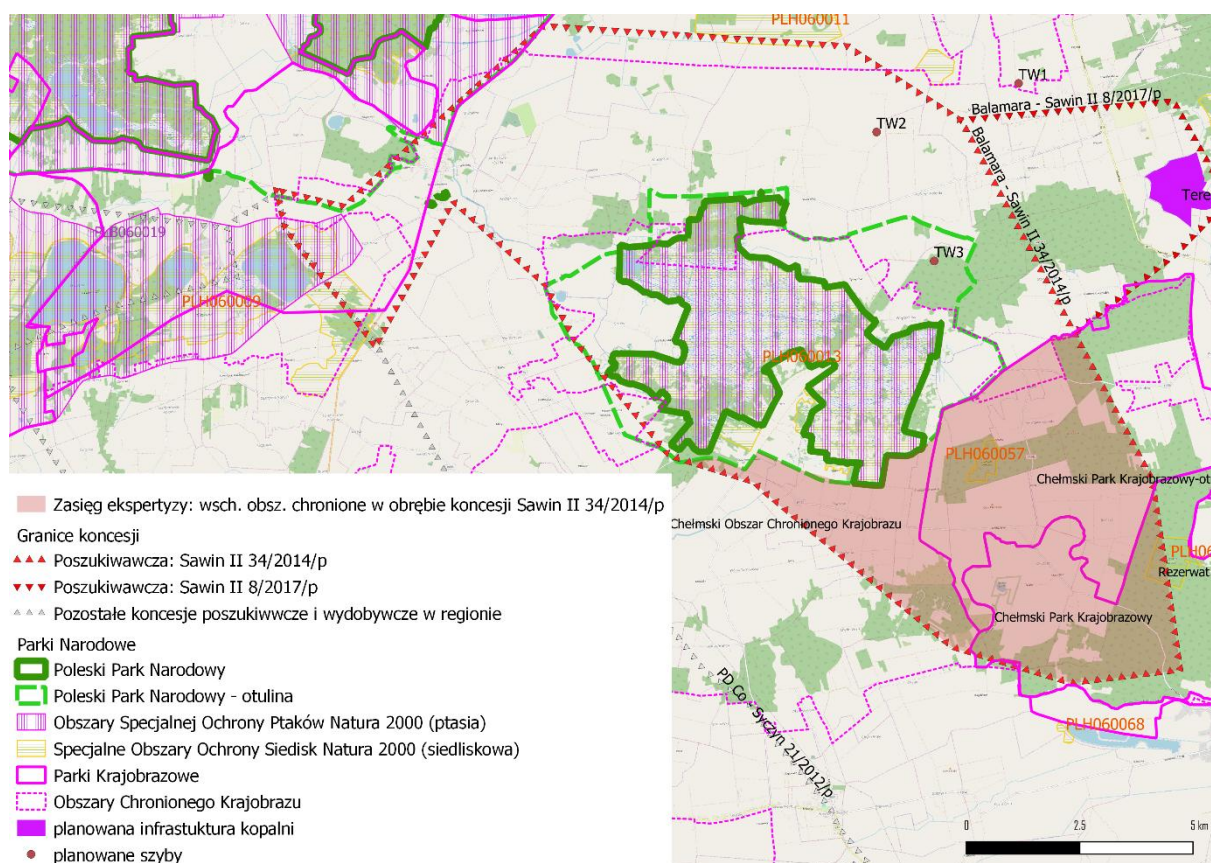
Niniejsze badania przeprowadzono w obrębie wschodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p. Zasięg ekspertyzy obejmuje następujące fragmenty obszarów objętych ochroną prawną:

- Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu
- Chełmski Park Krajobrazowy
- Otulina Chełmskiego Parku Krajobrazowego
- Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk Natura 2000 PLH060057 „Serniawy”

- Rezerwat przyrody „Serniawy”
- Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk Natura 2000 PLH060056 „Bachus”
- Rezerwat przyrody „Bachus”

Dokładny przebieg granic terenu badawczego zaprezentowano na Rycinie 1.

Rycina 1. Granice terenu badań obejmującego wszystkie powierzchniowe formy ochrony przyrody w zasięgu koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p.

Metodyka

Prace terenowe wykonano w okresie od kwietnia do lipca 2019 roku. Całą badaną powierzchnię kontrolowano pieszo lub rowerem w odstępach kilku- lub kilkunastodniowych. W obrębie analizowanego obszaru określono aktualny skład gatunkowy występujących tam ptaków lęgowych. Na badanym obszarze ptaki liczone były przy zachowaniu wskazówek metodycznych oraz symboli stosowanych w kombinowanej

odmianie metody kartograficznej (Tomiałojć 1980 a i b). Główne założenia metodyczne przyjęto za pracami Chylareckiego i innych (2009) oraz Chylareckiego i innych (2015). Obserwator poruszał się powolnym tempem, zatrzymując się co pewien czas w celu nasłuchiwania i obserwacji ptaków. Obserwacjami objęto równomiernie całą powierzchnię. Liczenia wykonano przemieszczając się po trasach oddalonych od siebie, w zależności od środowiska, od 100 do 300 m. Wszystkie obserwacje ptaków lęgowych, gniazda, przemieszczenia oraz zachowanie badanych osobników były szczegółowo notowane na mapach w skali 1 : 1000. Badania prowadzono od świtu do zmierzchu, szczególnie skupiając się na siedliskach leśnych i podmokłych. Liczenia przeprowadzono w korzystnych warunkach pogodowych. W środowiskach zadrzewionych większość rejestracji ptaków opierała się na słuchu i znajomości śpiewu, głosów kontaktowych, głosów ostrzegawczych oraz głosów zaniepokojenia. Znalezione gniazda oraz wszystkie obserwacje ptaków zaznaczano na mapę powierzchni za pomocą specjalnych skrótów gatunkowych, używanych w metodzie kartograficznej (Tomiałojć 1980 a i b). Gniazda ptaków oznaczane były na podstawie obserwacji wysiadujących lub karmiących osobników, w przypadku ich braku posługiwano się kluczem Gotzmana i Jabłońskiego (1972). Ptaki obserwowano przy pomocy lornetki 10 x 50. W przypadku skrytych i trudno wykrywalnych gatunków ptaków (chruściele, podróżniczek, dzięcioły) stosowano stymulację głosową. Ze względu na rozległy teren zrezygnowano z liczeń nocnych i w związku z tym nie określono liczebności lelka i sów. Na skutek licznych zmian w taksonomii ptaków w ostatnich latach, w przeglądzie gatunków zaprezentowano wyniki w ujęciu systematycznym zaproponowanym przez Komisję Faunistyczną PTZool. (<https://komisjafaunistyczna.pl>).

Wyniki

Przegląd gatunków **Krzyżówka**

Gatunek lęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. W trakcie prac terenowych w obrębie całej powierzchni badawczej wykryto zaledwie dwa stanowiska lęgowe krzyżówki w lesie położonym na wschód od wsi Stara Wieś.

Przepiórka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest wrażliwy na zmianę siedlisk w krajobrazie rolniczym. Przepiórka zasiedlała rozległe oraz intensywnie uprawiane pola uprawne. Gatunek skryty i w związku z tym liczebność jest nieco niedoszacowana. Wykryto następujące stanowiska lęgowe: Marcinowa Niwa (1 samiec), Stara Wieś (2 samce), Nowa Wieś (1 samiec). Ostrożny szacunek populacji lęgowej to 5-15 samców.

Bażant

Gatunek lęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Gatunek sztucznie introdukowany w naszym kraju przez myśliwych. W trakcie prac terenowych obserwowany w kilku miejscach, a populację lęgową tego gatunku oszacowano na 5-10 samców.

Grzywacz

Gatunek lęgowy, który jest wpisany na listę gatunków zwierząt łownych. Gatunek rozmieszczony równomiernie w obrębie terenu badań. Gniazdował w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc znacznych skupisk lęgowych. Zasiedlał szeroki wachlarz różnorodnych siedlisk: duże kompleksy leśne, osady ludzkie, łąki i rzadko również pola uprawne. Najliczniejszy w obrębie dużych zwartych kompleksów leśnych, nieco mniejsze zagęszczenia osiągał w krajobrazie rolniczym. Populację lęgową grzywacza w obrębie terenu badań oszacowano na 45-70 par lęgowych.

Turkawka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Bardzo rzadki ptak lęgowy w obrębie terenu badań. Wykryto zaledwie sześć par w następujących lokalizacjach: sąsiedztwo wsi Tarnów (1 para), otoczenie wsi Aleksandrówka (1 para), las na południe od Starej Wsi (4 pary). Ze względu na skryty tryb życia z pewnością nie wykryto wszystkich stanowisk i populację oszacowano na 5-15 par lęgowych.

Sierpówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie sierpówki było bardzo nierównomierne. Był to zaskakująco rzadki ptak w obrębie terenu badań. Stwierdzono zaledwie kilka stanowisk tego gatunku w największych wsiach np. Serniawy, Aleksandrów. Nieznane są przyczyny tak niskich zagęszczeń sierpówki w tej części Polesia. Być może związane są z konkurencją lub silną presją drapieżniczą.

Jerzyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Podczas badań terenowych zaobserwowano jednokrotnie trzy osobniki tego gatunku w okolicach wsi Serniawy. Trudno ustalić status tych ptaków, gdyż mogły to być ptaki lęgowe w badanych osiedlach ludzkich. Nie wykryto żadnych dużych kolonii jerzyka w badanej części Polesia, co było najprawdopodobniej spowodowane brakiem wysokich budynków mieszkalnych w obrębie badanej powierzchni badawczej.

Kukułka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle terytorialny, a rozmieszczenie kukułki na powierzchni badawczej było równomierne. Zasiedlała tą część Polesia w dużym rozproszeniu, nigdzie nie będąc ptakiem pospolitym. Preferowała mozaikowy krajobraz rolniczy z dużą ilością zadrzewień i rozwiniętą strefą ekotonu (np. okolice Jeziora Tarnowskiego). Unikała dużych wsi oraz wewnątrz zwartych kompleksów leśnych. Kukułkę najczęściej spotykano w obrębie terenów podmokłych: łąk, pastwisk, obrzeży torfowisk, skraju bagiennych lasów. Populację lęgową kukułki oceniono na 20-40 terytoriów lęgowych. W pobliżu wsi Tarnów zaobserwowano 1 osobnika odmiany rdzawej.

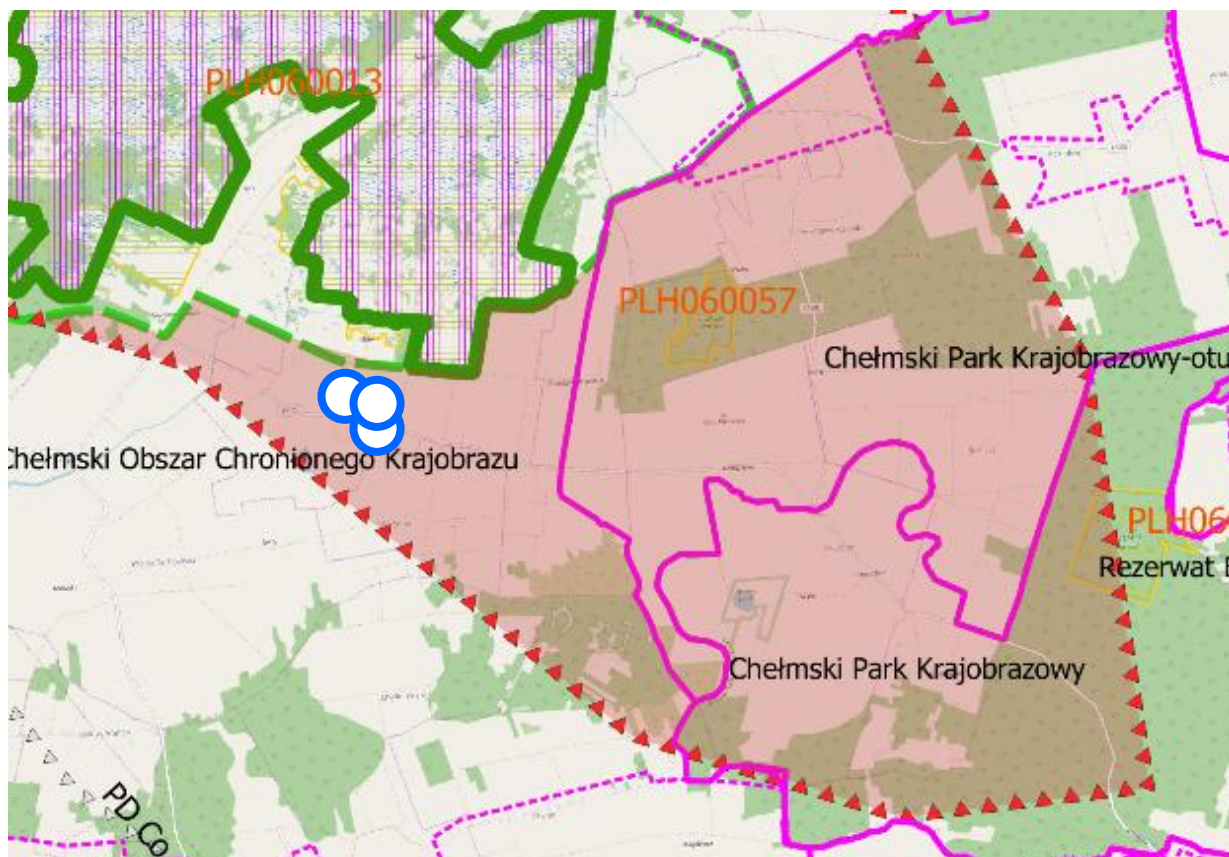
Wodnik

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i

działalnością człowieka. Gatunek wyspecjalizowany siedliskowo, preferujący rozległe, gęste i wysokie szuwary trzcinowe, turzycowe lub pałkowe, w których przez cały okres lęgowy występuje stałe i płytkie (10-40 cm) lustro wody. Takie warunki siedliskowe spełniało tylko jedno miejsce w obrębie powierzchni badawczej, a mianowicie roślinność wynurzona porastająca szeroko pojęte brzegi i otoczenie Jeziora Tarnowskiego. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych, rok 2019 nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. W trakcie prac terenowych wykryto dzięki metodzie stymulacji głosowej dwie pary wodnika: jedną przy torfiankach położonych na zachód od Jeziora Tarnowskiego, drugą przy południowym brzegu tego akwenu.

Zielonka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek wybitnie wyspecjalizowany siedliskowo, preferujący gęste i wysokie szuwary pałkowe, w których przez cały okres lęgowy występuje stałe i głębokie (40-90 cm) lustro wody. Takie warunki siedliskowe spełniało tylko jedno miejsce w obrębie powierzchni badawczej, a mianowicie roślinność wynurzona porastająca szeroko pojęte brzegi i otoczenie Jeziora Tarnowskiego (ryc. 2). W trakcie prac terenowych wykryto za pomocą stymulacji głosowej trzy pary zielonki: jedną przy torfiankach położonych na zachód od Jeziora Tarnowskiego, drugą przy południowym, a trzecią przy północnym brzegu tego akwenu.

Rycina 2. Lokalizacja stanowisk lęgowych zielonki w obrębie terenu badań.

Kokoszka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jedyne dwa terytoria lęgowe kokoszki wykryto dzięki zastosowaniu stymulacji głosowej w szuwarach zlokalizowanych wokół Jeziora Słonego.

Żuraw

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Rozmieszczenie żurawia było nierównomierne w obrębie terenu badawczego (około 9 par). Żuraw wybierał szerokie spektrum środowisk podmokłych, najchętniej gniazdując w rozległych i bagiennych lasach. Jedna para gniazdowała w lesie zlokalizowanym na południowy-zachód od Jeziora Słonego. Jedno stanowisko lęgowe wykryto na obszarach

położonych na południe od Jeziora Słonego. Ponadto stwierdzono ten gatunek koło wsi Stara Wieś (1 para), w lesie położonym na wschód od Starej Wsi (1 para) oraz koło wsi Gliny (1 para). Najwyższą liczebność żurawia odnotowano w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw (4 pary). Przez cały okres lęgowy obserwowano niewielkie grupki tego gatunku, tworzące frakcję nielegową, która nie brała udziału w gniazdowaniu.

Czajka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. W trakcie prac terenowych wykryto ten gatunek tylko w kilku miejscach. Czajka jako lęgowiska wybierała łąki i pastwiska oraz rozległe pola uprawne, które pozwalały wysiadującym na gniazdach ptakom na obserwowanie naziemnych drapieżników, które potencjalnie mogły być zagrożeniem dla lęgów. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania, nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. Czajki wykryto na następujących stanowiskach lęgowych: łąki koło wsi Tarnów (6 par), pola koło wsi Serniawy (2 pary), tereny otwarte koło wsi Gliny (1 para) oraz okolice wsi Stara Wieś (3 pary).

Kszyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W trakcie prac terenowych wykryto zaledwie trzy stanowiska lęgowe kszyka zlokalizowane na podmokłych łąkach w pobliżu Jeziora Słonego.

Samotnik

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Bardzo rzadki ptak lęgowy. Jako miejsca lęgowe preferował olsy.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

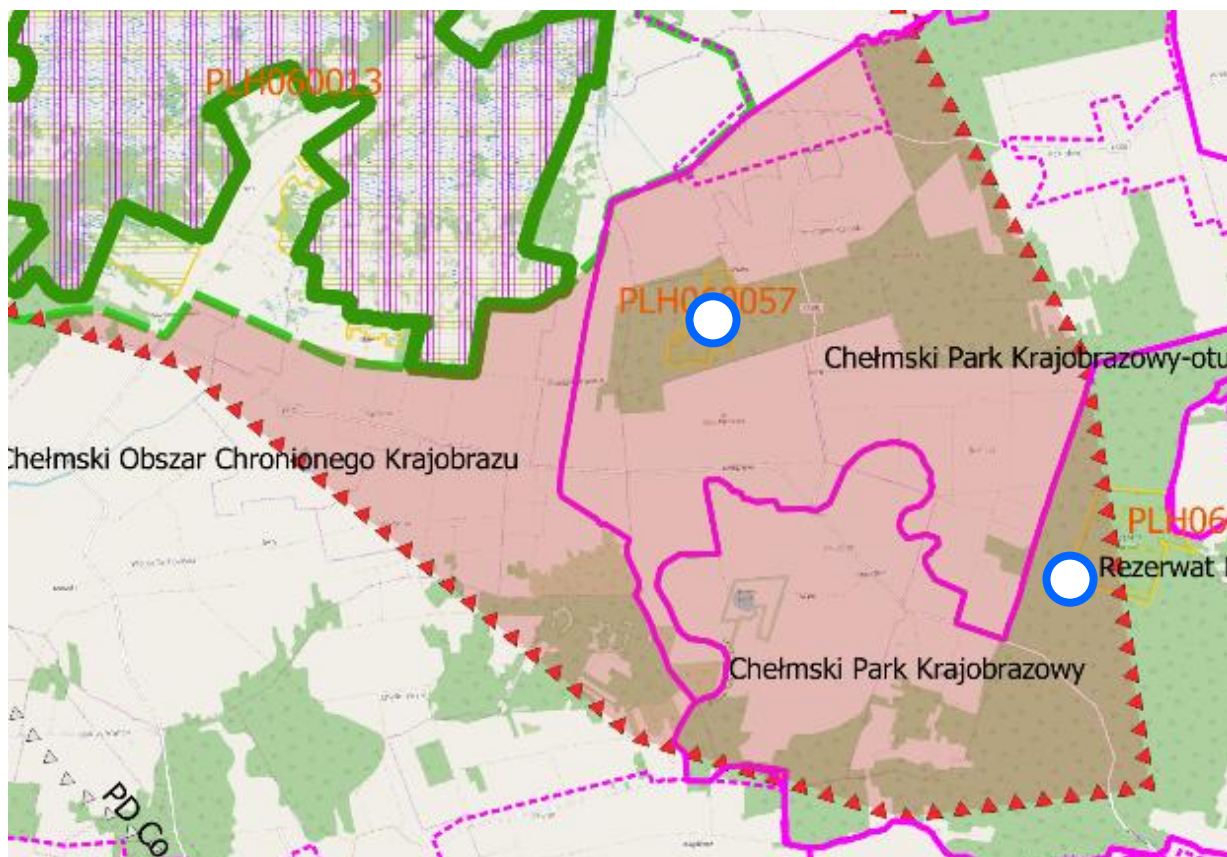
Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Samotnik gnieździł się w lesie zlokalizowanym na wschód od Starej Wsi (2 pary) oraz jedno stanowisko wykryto w obrębie terenów podmokłych na północ od wsi Stara Wieś.

Bocian czarny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na niepokojenie oraz zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Bocian czarny preferował rozległe, bagienne lasy, nie poddane presji ze strony człowieka (nie objęte pracami leśnymi) z dużą ilością starych i rozłożystych dębów. W trakcie prac terenowych w 2019 roku znaleziono nowe, nie znane wcześniej lubelskim ornitologom, gniazdo tego gatunku położone na dębie rosnącym w rezerwacie Bachus (ryc. 3). W trakcie kontroli jeden osobnik wysiadywał jaja na gnieździe. Drugie stanowisko lęgowe, znane od wielu lat, położone było w rezerwacie „Serniawy” (inf. ustna S. Aftyka i J. Wójciak). Te dwa stanowiska należy traktować jako wartość minimalną, gdyż ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych, rok 2019 nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. Szereg badań prowadzonych w różnych częściach Polski potwierdził, że ten sezon był skrajnie niekorzystny dla bociana czarnego i wiele par nie przystąpiło do lęgów.

Rycina 3. Lokalizacja stanowisk lęgowych bociana czarnego w obrębie terenu badań.

Bocian biały

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. W 2019 roku w obrębie terenu badań stwierdzono wysokie zagęszczenie bociana białego. Badany teren jest bardzo istotną ostoją regionalną tego gatunku na Lubelszczyźnie. Łącznie wykryto 25 zajętych gniazd. Oprócz nich zanotowano również kilka platform, które w tym sezonie lęgowym nie były wykorzystywane do reprodukcji przez bociany białe. Należy podkreślić, że duże konstrukcje gniazdowe tego gatunku były ważnym miejscem lęgowym szeregu gatunków ptaków wróblowych, w tym mazurków, wróbli, szpaków. Czynne lęgi wykryto w następujących wioskach i osadach ludzkich: Tarnów (4 gniazda), Serniawy (6 gniazda), Aleksandrówka (3 gniazda), Nowa

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

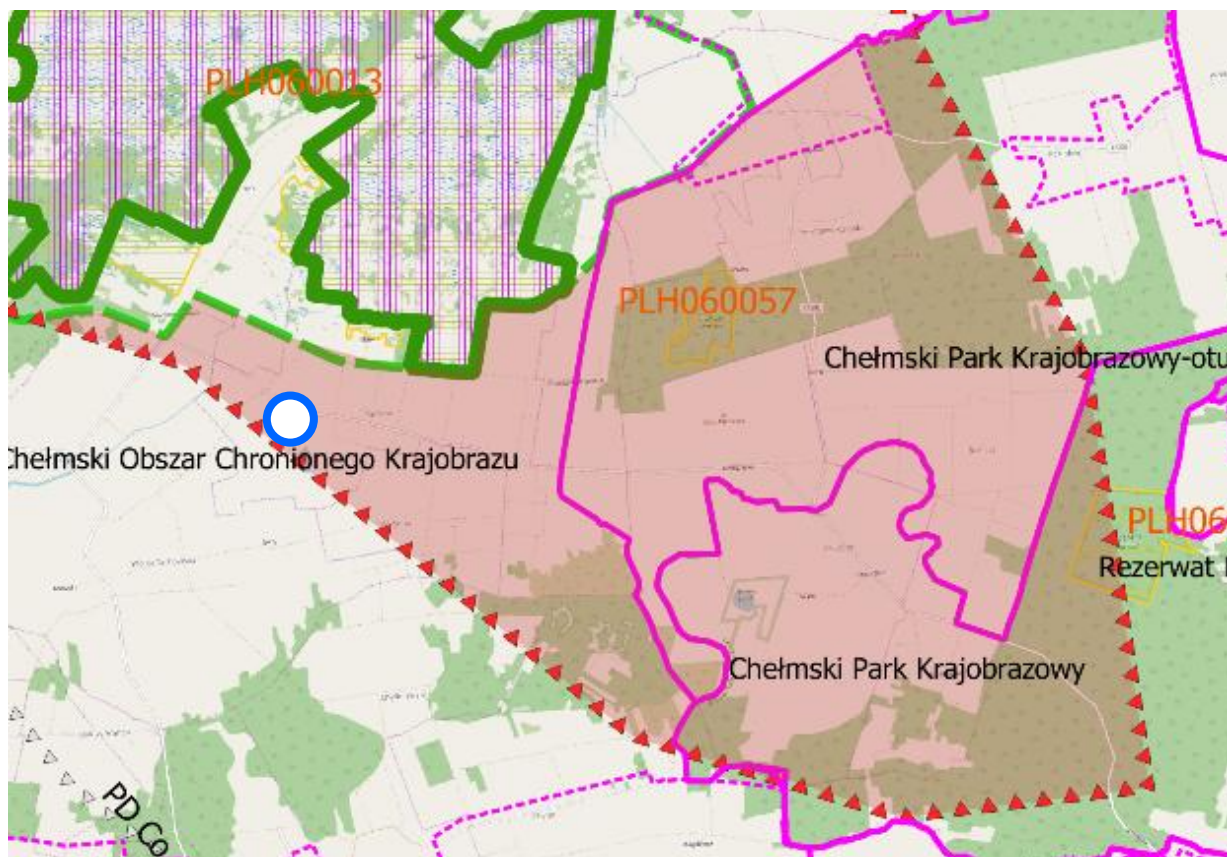
Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Wieś (3 gniazda), Stara Wieś (4 gniazda), Kolonia Serniawy (2 gniazda), Dziadowica (1 gniazdo), Gliny (1 gniazdo), Basówka (1 gniazdo).

Bąk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Bąk to wybitnie wyspecjalizowany siedliskowo ptak, preferujący rozległe, gęste i wysokie szuwary trzcinowe, turzycowe lub pałkowe, w których przez cały okres lęgowy występuje stałe i umiarkowanie głębokie (30-80 cm) lustro wody. Takie warunki siedliskowe spełniało tylko jedno miejsce w obrębie powierzchni badawczej, a mianowicie roślinność wynurzona porastająca szeroko pojęte brzegi i otoczenie Jeziora Tarnowskiego (ryc. 4). Stanowisko lęgowe tego gatunku na tym akwenu jest znane ornitologom lubelskim od co najmniej lat 1990. W 2019 roku w trakcie prac terenowych wykryto jednego, buczonego samca bąka przy południowym brzegu tego akwenu.

Rycina 4. Lokalizacja stanowiska baka w obrębie terenu badań.

Czapla biała

Gatunek nielegowcy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Gatunek nielegowcy w obrębie powierzchni badawczej. Jednak ptaki gnieźdzące się w innych częściach Polesia wykorzystywały regularnie badany teren w okresie legowym (m. in. okolice Jezioro Tarnowskiego) jako miejsce żerowiskowe.

Czapla siwa

Gatunek niełęgowy w obrębie powierzchni badawczej, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. Jednak ptaki gnieźdzące się w innych częściach Polesia wykorzystywały regularnie badany teren w okresie lęgowym (m. in. okolice wsi Serniawy oraz wsi Stara Wieś) jako miejsce żerowiskowe.

Kormoran czarny

Gatunek niełęgowy w obrębie powierzchni badawczej, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. Podczas prac terenowych zaobserwowano 2 os. koło wsi Aleksandrówka.

Rybitwa białowąsa

Gatunek niełęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Rybitwy białowąse gnieźdzące się w innych częściach Polesia wykorzystywały regularnie badany teren w okresie lęgowym, np. podczas prac terenowych zaobserwowano 2 os. koło wsi Aleksandrówka.

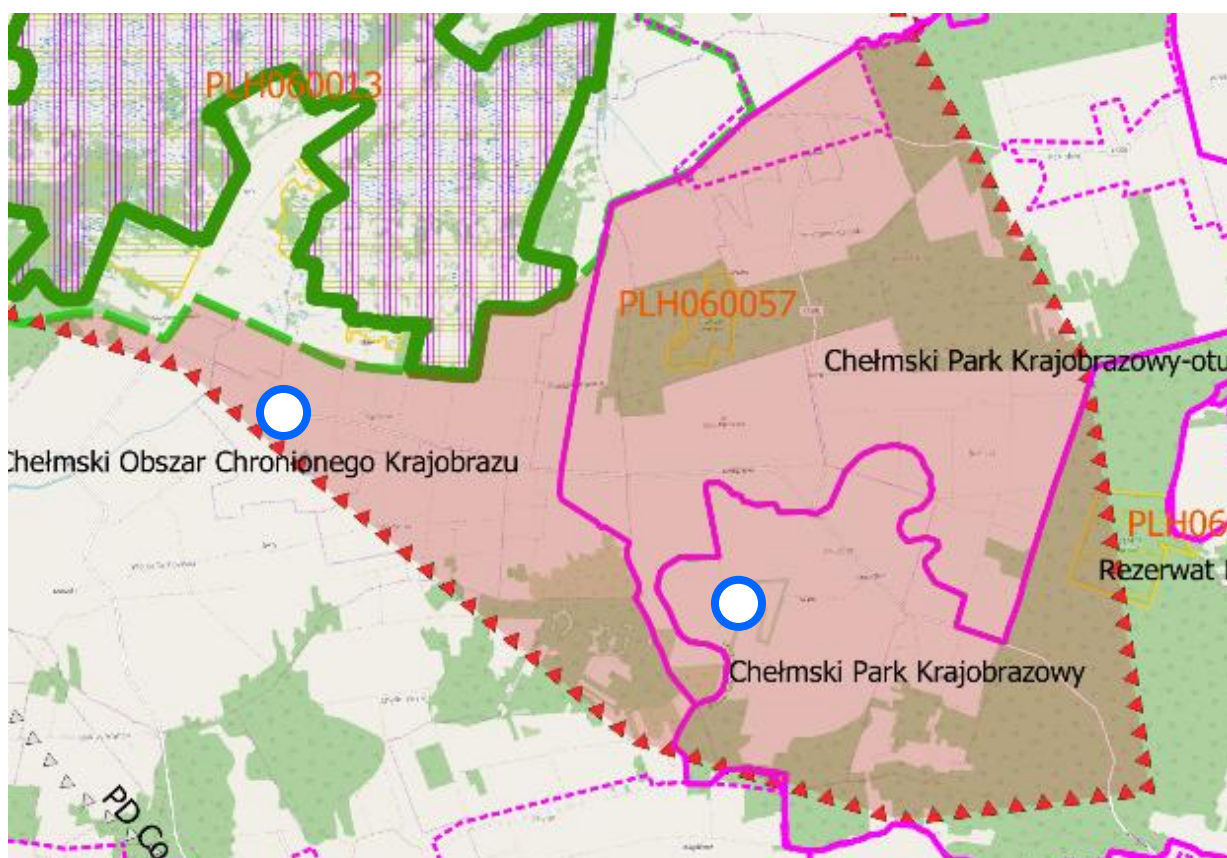
Orlik krzykliwy

Gatunek łęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Ponadto ptak ten jest wpisany do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001). Jest ptakiem wrażliwym na niepokoje i zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Orlik krzykliwy preferował rozległe, bagienne lasy, nie poddane presji ze strony człowieka (brak lub niski poziom prac leśnych) z dużą ilością starych i rozłożystych dębów. Chętnie gniazdował blisko podmokłych terenów otwartych charakteryzujących się ekstensywnym rolnictwem. Badana część Polesia obejmowała tereny żerowiskowe trzech par łęgowych w pobliżu wsi: Bachus, Stara Wieś, Serniawy (inf. ustna J. Wójciak i S. Aftyka).

Błotniak stawowy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na niepokojenie i zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Błotniak stawowy preferował wysokie i gęste szuwały bagienne ze stałym lustrem wody przez cały okres lęgowy. W obrębie badanej powierzchni tego typu siedliska były jednak dużą rzadkością w 2019 roku. Wykryto zaledwie dwie pary lęgowe w pobliżu: Jeziora Słonego (1 para) oraz Jeziora Tarnowskiego (1 para; ryc. 5).

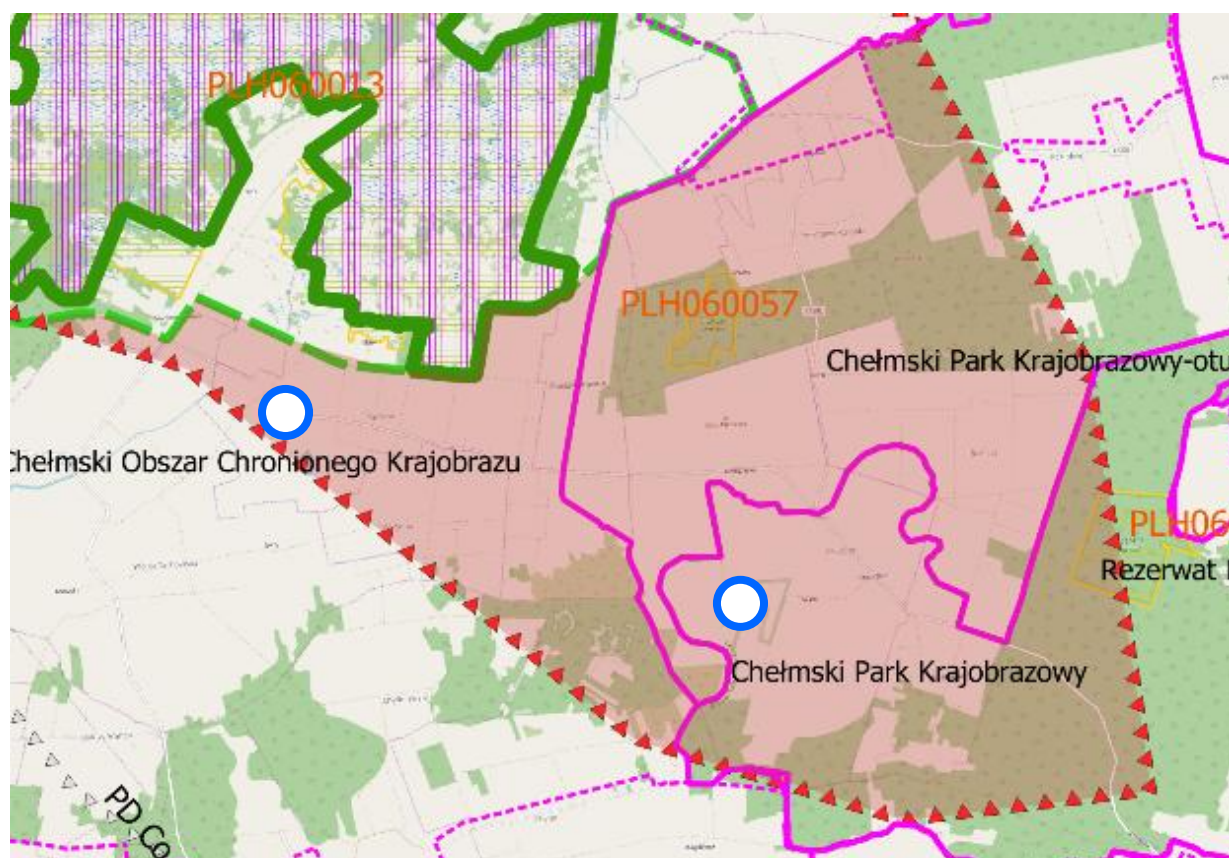
Rycina 5. Lokalizacja stanowisk błotniaka stawowego w obrębie terenu badań.

Błotniak łąkowy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest

ptakiem wrażliwym na zmianę stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Na Lubelszczyźnie błotniak łąkowy preferuje dwa typy siedlisk: 1) naturalne – torfowiska z wysokimi i gęstymi szuwarami bagiennymi ze stałym lustrem wody przez cały okres lęgowy; 2) polne – uprawy zbóż, rzepaku lub innych wysokich roślin hodowlanych. Chętnie gniazduje blisko podmokłych terenów otwartych charakteryzujących się ekstensywnym rolnictwem (niska roślinność ułatwiająca polowanie). Badana część Polesia obejmowała tereny żerowiskowe dwóch par lęgowych w pobliżu: Jeziora Tarnowskiego oraz Jeziora Słonego (ryc. 6).

Rycina 6. Lokalizacja terytoriów błotniaka łąkowego w obrębie terenu badań.

Krogulec

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Obserwacja pojedynczego osobnika koło wsi Wygoda sugeruje istnienie jednego rewiru lęgowego w południowej części powierzchni.

Jastrząb

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Koło Jeziora Tarnowskiego zaobserwowano pojedynczego samca, więc nie wykluczone jest jego gniazdowanie w południowo-wschodniej części terenu badań.

Trzmielojad

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Stwierdzono jeden rewir lęgowy trzmielojad w lesie zlokalizowanym na wschód od Starej Wsi.

Myszołów

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Najpospolitszy ptak szponiasty na badanym obszarze. Gniazdował zarówno zwartych kompleksach, ale również w mozaice krajobrazu rolniczego. Stanowiska lęgowe koncentrowały się w południowej i wschodniej części badanej powierzchni. Na podstawie znalezionego gniazda oraz obserwacji polujących osobników populację lęgową tego gatunku oceniono na 4-6 par lęgowych.

Dudek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony nierównomiernie. Większość stanowisk lęgowych koncentrowała się równoleżnikowo w pasie niskich wzgórz od wsi Tarnów do wsi Bachus. Dudek preferował łąki, suche pastwiska, wierzchowiny poprzecinane laskami sosnowymi i zadrzewieniami śródpolnymi, chętnie wybierając oligotroficzne murawy napiaskowe w pobliżu których rosły dziuplaste drzewa. Stanowiska skupiały się w pobliżu wsi Tarnów (3 pary), Marcinowa Niwa (1 para), Kolonia Serniawy (1 para), Serniawy (5 par), Chutcze (1 para), Stara Wieś (1 para), kompleks leśny położony na południe od Serniaw (2 para), Gliny (1

para), Aleksandrówka (1 para). Populację lęgową dudka na badanej powierzchni oceniono na 20-35 par lęgowych.

Krętogłów

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rzadki, który na badanej powierzchni występował w niskich zagęszczeniach. Krętogłów wybierał obrzeża kompleksów leśnych oraz krajobraz rolniczy, czasami gniazdując w pobliżu wsi. Populację lęgową tego skrytego gatunku oszacowano na 10-50 par lęgowych. Najwięcej stanowisk lęgowych wykryto w kompleksie leśnym położonym na południe od wsi Serniawy (7 par).

Dzięcioł duży

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie dzięcioła dużego było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Dzięcioł duży preferował stare drzewostany z dużą ilością dziuplastych drzew. W niskich zagęszczeniach występował w krajobrazie rolniczym w zachodniej części terenu badań. Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 50-90 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na wschód od wsi Stara Wieś (24 pary), w nieco niższych zagęszczeniach występował w lesie na południe od wsi Serniawy (14 par).

Dzięcioł średni

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę siedlisk spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka, w tym przede wszystkim na wycinkę drzew i prace leśne. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla badanego obszaru Polesia. Gatunek wskaźnikowy o wąskiej specjalizacji siedliskowej. Dzięcioł średni preferował rozległe, nie zaburzone lasy, nie poddane presji ze strony człowieka (nie objęte pracami leśnymi) z dużą ilością starych i

dziuplastych dębów. Dzięki zastosowaniu stymulacji głosowej wykryto ten gatunek w lesie na wschód od Starej Wsi (2 pary) oraz w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw (4 pary). Najwyższe zagęszczenie osiągał w obrębie dwóch rezerwatów przyrody: „Serniawy” oraz „Bachus”.

Dzięcioł zielony

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto jedno stanowisko lęgowe tego gatunku w rezerwacie „Serniawy”, a drugie w lesie zlokalizowanym na zachód od wsi Petryłów.

Dzięcioł czarny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę siedlisk spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka, w tym przede wszystkim wycinkę drzew i prace leśne. Rozmieszczenie dzięcioła czarnego było nierównomierne. Gatunek ten preferował duże i zwarte kompleksy leśne z dużą ilością starodrzewów. Wykryto stanowisko w lesie na południe od Starej Wsi (1 para) oraz koło wsi Gliny (1 para), w lesie na wschód od Starej Wsi gniazdowały 2 pary, ponadto stwierdzono dwa rewiry lęgowe tego gatunku w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw.

Dzięciołek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie dzięciołka było nierównomierne. Występował tylko we wschodniej części badanego terenu. Gatunek ten preferował duże i zwarte kompleksy leśne z dużą ilością starodrzewów. Stwierdzono dwa stanowiska koło Serniaw oraz trzy stanowiska w lesie na południe od Starej Wsi.

Kobuz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto dwa rewiry lęgowe tego rzadkiego sokoła. Jedna para niepokoiła się na widok obserwatora w lesie zlokalizowanym na południowy-zachód od Jeziora Słonego, natomiast drugie terytorium wykryto w lesie na południe od Starej Wsi.

Wilga

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony nierównomiernie. Stanowiska lęgowe koncentrowały się w południowej i wschodniej części powierzchni badawczej. Wilga preferowała różnorodne lasy oraz pasy lub zadrzewienia śródpolne w krajobrazie rolniczym. Czasami gniazdowała w synantropijnych siedliskach na obrzeżach osad i wiosek. Podstawowym wymogiem w terytoriach lęgowych była obecność wysokich drzew, w obrębie koron których spędzała najwięcej czasu w okresie lęgowym. Populację lęgową wilgi oszacowano na 30–50 par lęgowych.

Gąsiorek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Gatunek rozmieszczony nierównomiernie. Stanowiska lęgowe koncentrowały się w południowej i wschodniej części powierzchni badawczej. Gąsiorek występował w otwartym krajobrazie rolniczym z niskimi krzewami i drzewami, w których budował gniazda. Chętnie wybierał nasłonecznione miejsca z dobrze rozwiniętą strefą ekotonu. Unikał wewnątrz dużych kompleksów leśnych, za wyjątkiem rozległych zrębów, tak jak miało miejsc np. w lesie zlokalizowanym na południowy-zachód od Jeziora Słonego. Populację lęgową tego gatunku oceniono na 30-60 par lęgowych. Najwięcej par lęgowych stwierdzono w pobliżu wsi Stara Wieś i Bachus.

Srokosz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto zaledwie trzy stanowiska lęgowe tego gatunku koło następujących wsi: Serniawy (1 para), Tarnów (1 para), Chutcze (1 para).

Sójka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie sójki było wybitnie nierównomierne. Wykryto ją jedynie w dużych kompleksach leśnych położonych we wschodniej części powierzchni badawczej. Zasiadła różnorodne typy siedliskowe lasu. Łącznie wykryto ją na około 20 stanowiskach lęgowych, jednak z pewnością jest to wartość niedoszacowana ze względu na skryty tryb życia tego gatunku. Populację lęgową sójki na badanym obszarze oceniono w szerokim przedziale od 20 do 50 par lęgowych.

Sroka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. W porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny sroka była zaskakująca rzadka na badanym obszarze. Występowała zarówno w środowiskach synantropijnych (wsie) jak i naturalnych (łąki i pastwiska z wierzbami). Populację lęgową tego gatunku oceniono na 10-20 par lęgowych, m. in. w pobliżu wsi Tarnów oraz Serniawy.

Kruk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną częściową. Łącznie wykryto sześć terytoriów lęgowych kruka. Stanowiska koncentrowały się we wschodniej części powierzchni badawczej koło następujących wsi i lokalizacji: Chylin Wielki (1 para), Petryłów (1 para), Kolonia Serniawy (1 para), w lesie na południe od Starej Wsi (1 para), w lesie na wschód od Starej Wsi (2 pary).

Sosnówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na mały udział borów w obrębie badanego terenu był to gatunek bardzo

rzadki. Populację oszacowano na 5-20 par lęgowych. Najwięcej stanowisk wykryto w lesie na południe od Starej Wsi oraz w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw.

Czubatka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na mały udział borów w obrębie badanego terenu był to gatunek bardzo rzadki. Populację oszacowano na 5-20 par lęgowych. Najwięcej stanowisk wykryto w lesie na południe od Starej Wsi oraz w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw.

Czarnogłówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Relatywnie rzadka sikora, której stanowiska koncentrowały się we wschodniej części badanej powierzchni. Najwięcej par stwierdzono w lesie położonym na wschód od Starej Wsi oraz w kompleksie leśnym położony na południe od Serniaw. Populację lęgową oceniono na 20-50 par lęgowych.

Sikora uboga

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto jedno stanowisko lęgowe w kompleksie leśnym położony na południe od Serniaw.

Modraszka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie modraszki było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejsza we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Modraszka preferowała stare drzewostany z dużą ilością dziupli. Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 30-80 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na wschód od wsi Stara Wieś, w podobnych zagęszczeniach występowała w lesie na południe od wsi Serniawy.

Bogatka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle terytorialny i rozmieszczony równomiernie w obrębie terenu badań. Gniazdował w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc koncentracji par lęgowych. Zasiedlał szeroki wachlarz różnorodnych siedlisk: duże kompleksy leśne, osady ludzkie, zadrzewienia śródpolne. Najliczniej bogatka gniazdowała w drzewostanach w najstarszych klasach wiekowych z dużą ilością dziupli. Najwięcej par zanotowano w rezerwatach: „Serniawy” i „Bachus”. Wykryte zagęszczenia w innych kompleksach leśnych oraz w osadach ludzkich na powierzchni badawczej były relatywnie niskie w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Bogatkę zanotowano na zaledwie 50 stanowiskach lęgowych, a populację oszacowano na 50-100 par lęgowych.

Remiz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle związany z siedliskami zlokalizowanym na terenach podmokłych. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania, nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. W 2019 roku wykryto ten gatunek jedynie w dwóch miejscach: 1) Jezioro Tarnowskie (1 terytorium); 2) Jezioro Słone (2 terytoria).

Lerka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej.. Rozmieszczona nierównomiernie. Większość stanowisk lęgowych koncentrowała się równoleżnikowo w pasie niskich wzgórz od wsi Tarnów do wsi Bachus. Preferowała wierzchowiny poprzecinane laskami sosnowymi i zadrzewieniami śródpolnymi, chętnie wybierając oligotroficzne murawy napiaskowe. Stanowiska skupiały się w pobliżu wsi Tarnów (4 pary), na terenach przylegających do zachodniej części Serniaw (4 pary), na obszarach zlokalizowanych na północ i na północny-zachód od wsi Bachus (4 pary), koło

wsi: Nowa Wieś (2 pary), Marcinowa Niwa (1 para), Tarnów (1 para), Kolonia Serniawy (1 para), Chyliny (1 para), Petryłów (1 para), Stara Wieś (2 pary), Bachus (1 para). Populację lęgową lerki na badanej powierzchni oceniono na 20-35 par lęgowych.

Skowronek polny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie skowronka polnego było nierównomierne i było ograniczone do terenów otwartych pozbawionych większych płątów drzew. Skowronek wyraźnie unikał większych kompleksów leśnych i większych zadrzewień śródpolnych. Szacunek liczebności powstał głównie na podstawie liczeń śpiewających samców. Łącznie stwierdzono około 160 par lęgowych. Liczebność populacji oszacowano na 180-300 par lęgowych. Najliczniej zasiedlał rozległe pola uprawne w pobliżu wsi Tarnów (44 pary), Aleksandrówka (24 pary), Nowa Wieś (16 par). Mniej liczny w mozaice terenów otwartych poprzecinanych łąkami, pastwiskami i zdegradowanymi torfowiskami, np. w okolicy wsi Bartoszycha czy koło wsi Marcinowa Wola (11 par), Stara Wieś (10 par), (5 par), Bachus (3 pary).

Brzęczka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek związany z zalanymi wodą szuwarami trzcinowymi. Ze względu na brak optymalnych siedlisk bardzo rzadki w badanej części Polesia. Wykryto jedynie jedno terytorium nad Jeziorem Tarnowskim oraz jedno terytorium nad Jeziorem Słonym.

Strumieniówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Preferowała bagienne zadrzewienia śródpolne graniczące z terenami podmokłymi. Wykryto zaledwie 4 rewiry lęgowe: 2 rewiry w lesie zlokalizowanym na południowy-zachód od jeziora Słonego, 1 terytorium koło wsi Tarnów oraz 1 rewir na północ od wsi Chylin Wielki.

Zaganiacz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Zaskakująco rzadki w obrębie terenu badań. Występował w środowiskach synantropijnych oraz w mozaice krajobrazu rolniczego. Populacja lęgowa zaganiacza oszacowana na 10-40 par.

Rokitniczka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wyspecjalizowany pod względem siedliskowym i rozmieszczony plamowo. Przeważająca część powierzchni badawczej była pokryta przez siedliska, które nie odpowiadały preferencjom siedliskowym tego gatunku. Preferowała zalaną wodą roślinność szuwarową ze stabilnym przez cały okres lęgowy lustrem wody. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. Populację lęgową rokitniczki oszacowano na 10-20 par lęgowych. Najwięcej stanowisk lęgowych wykryto w pobliżu Tarnowa – wokół Jeziora Tarnowskiego wykryto 6 par oraz 1 parę na obszarach podmokłych na północ od Tarnowa. 1 para koło wsi Gliny

Łozówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie łożówki było nierównomierne. Gniazdowała w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc znacznych koncentracji stanowisk. Zdecydowanie liczniejsza była w południowej części badanej powierzchni. Łozówka preferowała zmeliorowane łąki, pastwiska, odłogi, tereny ruderalne, chętnie gniazdując w gęstej roślinności i wysokich trawach wzdłuż rowów melioracyjnych i na ugorach. Unikała kompleksów leśnych, rozległych, intensywnie pól uprawnych, obszarów z ubogimi, piaszczystymi glebami. Najwyższe zagęszczenia osiągała na terenach położonych wokół Jeziora Słonego. Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 40-100 par lęgowych.

Trzcinniczek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie trzcinniczka była wybitnie nierównomierne. Ze względu na wąską specjalizację siedliskową występował on plamowo w obrębie badanej powierzchni badawczej. Preferował rozległe łąny trzcinowisk, w których występował wysoki poziom wody przez cały okres lęgowy.

Optymalne warunki siedliskowe w tym sezonie panowały jedynie w sąsiedztwie dwóch większych naturalnych jezior w obrębie terenu badań. Występował tylko w dwóch miejscach: 1) otoczenie Jeziora Słonego (3 pary); 2) otoczenie Jeziora Tarnowskiego (3 pary).

Trzciniak

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie trzcinnika była wybitnie nierównomierne. Ze względu na wąską specjalizację siedliskową występował on plamowo w obrębie badanej powierzchni badawczej. Preferował rozległe łąny trzcinowisk, w których występował wysoki poziom wody przez cały okres lęgowy. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. W obrębie badanej powierzchni występował jedynie w dwóch miejscach: 1) otoczenie Jeziora Słonego (6 samców); 2) otoczenie Jeziora Tarnowskiego (1 samiec).

Dymówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie tego gatunku nierównomierne. Liczniejszy w zachodniej części, niż we wschodniej części terenu badań. Ścisłe synantropijny gatunek. Dymówka zasiedlała przede wszystkim rozległe wsie z oborami, w których rolnicy trzymali duże obsady krów. Unikała większych kompleksów leśnych i terenów otwartych pozbawionych osad ludzkich. Jeden z najliczniejszych synantropijnych gatunków ptaków w obrębie terenu badań. Populację dymówki oszacowano na 190-350 par lęgowych.

Brzegówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W trakcie prac terenowych wykryto pojedyncze stanowisko lęgowe tego gatunku w niewielkim wykopie na zachód od wsi Tarnów. W płytkiej skarpie stwierdzono jedną zajętą norkę brzegówki.

Świstunka leśna

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ściśle terytorialny i rozmieszczony nierównomiernie w obrębie terenu badań. Preferował wnętrza dużych i zwartych kompleksów leśnych. Gniazdował w dużym rozproszeniu, tylko we wschodniej części terenu badań. Zasiedlał wąski wachlarz siedlisk leśnych, najchętniej świetliste starodrzewy liściaste z dobrze rozwiniętą warstwą podszytu i runa. Najwięcej par zanotowano w szerokim sąsiedztwie rezerwatów: „Serniawy” (27 par) i „Bachus” (20 par), a populację oszacowano na 50-90 par lęgowych.

Piecuszek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie piecuszka było równomierne w obrębie badanej powierzchni. Występował w dużym rozproszeniu. Piecuszek preferował silnie nasłonecznione zarośla i siedliska ekotonowe z dużą ilością krzewów. Zwłaszcza chętnie wybierał siedliska podlegające silnej sukcesji wtórnej. W porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny na badanym fragmencie Polesia występował w zaskakująco niskich zagęszczeniach. Populację lęgową tego gatunku na badanej powierzchni oszacowano na 50-80 par lęgowych. Niewielkie skupiska stanowisk zanotowano w pobliżu wsi Tarnów (6 par), ekoton na północ od wsi Bachus (5 par) oraz wokół Jeziora Słonego (4 pary).

Pierwiosnek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie pierwiosnka było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Pierwiosnek preferował stare drzewostany ze złożoną

strukturą leśną, która miała przede wszystkim dobrze rozwiniętą dolną warstwę lasu. W niskich zagęszczeniach występował w krajobrazie rolniczym w zachodniej części terenu badań. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 60-120 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na wschód od wsi Stara Wieś (19 par), w podobnych zagęszczeniach występował w lesie na południe od wsi Serniawy (14 par).

Cierniówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony równomiernie w obrębie badanego terenu, z niewielką przewagą stanowisk na zachodzie powierzchni. Cierniówka preferowała mozaikę krajobrazu rolniczego, obejmującą tereny otwarte poprzecinane krzewami i drzewami. Chętnie gniazdowała na ugorach i nieużytkach. Unikała dużych i zwartych kompleksów leśnych. Populację lęgową cierniówki oceniano na poziomie od 50-90 par lęgowych. Skupiska stanowisk lęgowych wykryto w pobliżu wsi Aleksandrówka (14 par), wokół Jeziora Tarnowskiego (8 par), koło wsi Bartoszycha (5 par).

Zniczek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Dwa stanowiska lęgowe zniczka wykryto w lesie zlokalizowanym na wschód od Starej Wsi.

Raniuszek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Stwierdzono gniazdowanie jedynie we wschodniej części badanego terenu. Ze względu na skryty tryb życia liczebność tego gatunku z pewnością była niedoszacowana. Populację lęgową oszacowano na 5-20 par lęgowych. Stanowiska wykryto w pobliżu wsi Petryłów oraz w lesie na wschód od Starej Wsi.

Kapturka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny i zaroślowy. Rozmieszczenie kapturki było nierównomierne i ściśle powiązane z dużymi i zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejsza we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Preferowała stare, liściaste drzewostany ze złożoną strukturą leśną i gęstą warstwą podszytu. Rzadko występowała w krajobrazie rolniczym, np. w zachodniej części terenu badań stwierdzono 6 par lęgowych w zadrzewieniach w obrębie łąk i na obrzeżach wsi Tarnów. Wokół jeziora Słonego zanotowano 8 stanowisk lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych wykryto w kompleksie leśnym obok wsi Serniawy (32 pary) oraz w lesie koło wsi Stara Wieś (32 par). Populację lęgową kapturki oszacowano na 110-160 par lęgowych.

Gajówka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie gajówki było nierównomierne. Najwięcej stanowisk wykryto w południowej i wschodniej części powierzchni. Gniazdowała na obrzeżach dużych kompleksów leśnych lub w młodnikach. Preferowała wilgotne i gęste zadrzewienia śródpolne. Unikała osad ludzkich i dużych wsi. Populację lęgową tego gatunku oceniono na 20-50 par lęgowych.

Pięgża

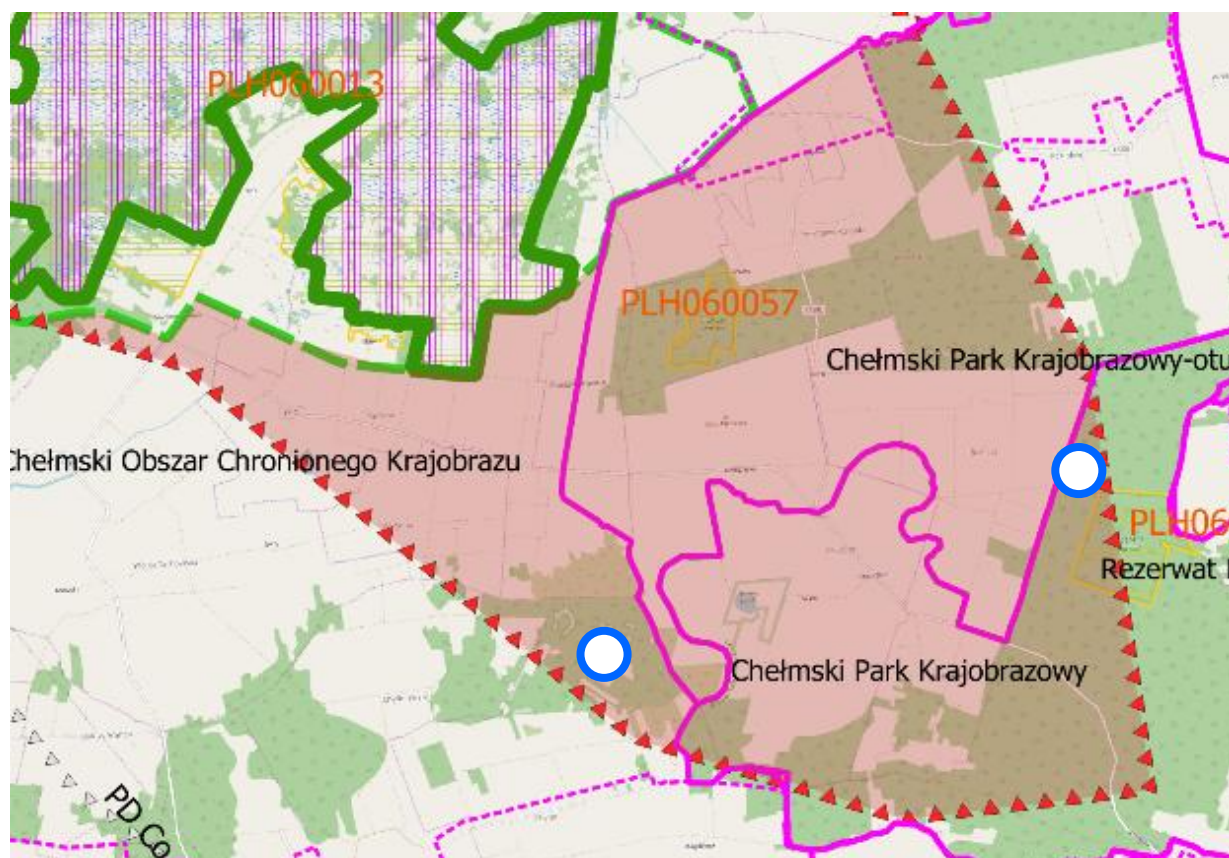
Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie gajówki było nierównomierne. Generalnie o wiele rzadsza, niż w innych rejonach Lubelszczyzny. Najwięcej stanowisk wykryto na obrzeżach wsi i osad ludzkich. Populację lęgową tego gatunku oceniono na 15-40 par lęgowych.

Jarzębatka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej.. Bardzo rzadka w tej części Lubelszczyzny. Wykryta na zaledwie dwóch stanowiskach i to nie w krajobrazie rolniczym, tylko w lasach: na zrębie w lesie na południowy-zachód od

Jeziora Słonego (1 para) oraz na zrębie w lesie położonym na wschód od Starej Wsi (2 pary; ryc. 7).

Rycina 7. Lokalizacja terytoriów jarzębatki w obrębie terenu badań.

Kowalik

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony plamowo. Liczniejszy we wschodniej części, niż w zachodniej. Preferował drzewostany w starszych klasach wiekowych z dużą ilością dziupli. Populację lęgową kowalika oszacowano na 30-90 par lęgowych. Najwięcej stanowisk wykryto w lesie zlokalizowanym na wschód od Starej Wsi (10 par) i w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw (5 pary).

Pełzacz leśny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rzadki gatunek związany z lasami. Populację oszacowano na 10-30 par. Najwięcej

stanowisk pełzacza leśnego zaobserwowano w lesie położonym na wschód od Starej Wsi oraz w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw.

Pełzacz ogrodowy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Wykryto jedno stanowisko lęgowe tego gatunku w lesie położonym na wschód od Starej Wsi.

Strzyżyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie strzyżka było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Strzyżyk preferował stare, liściaste drzewostany ze złożoną strukturą leśną, która miała przede wszystkim dobrze rozwiniętą dolną warstwę lasu (korzenie, wykroty, powalone drzewa). W ogóle nie występował w krajobrazie rolniczym w zachodniej części terenu badań. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 60-90 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na wschód od wsi Stara Wieś (21 par), w podobnych zagęszczeniach występował w lesie na południe od wsi Serniawy (17 par).

Szpak

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie szpaka w obrębie terenu badań było równomierne. Zasiedlał wszystkie typy siedlisk, jednak najliczniejszy był na terenach zurbanizowanych. Przez cały okres lęgowy obserwowano również frakcję niełgowych ptaków nie biorących udział w reprodukcji. W obrębie kompleksów leśnych najobficiej zasiedlał rezerwat przyrody „Serniawy”, gdzie duża ilość dziuplastych drzew zapewniała mu odpowiednie warunki do rozrodu. Jeden z najliczniejszych ptaków na badanej powierzchni. Populację lęgową szpaka oszacowano na 200-400 par lęgowych.

Rudzik

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie rudzika było nierównomierne i powiązane z dużymi oraz zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Rudzik preferował stare, liściaste drzewostany ze złożoną strukturą leśną. Praktycznie w ogóle nie występował w krajobrazie rolniczym, np. w zachodniej części terenu badań stwierdzono tylko jedno stanowisko lęgowe koło wsi Marcinowa Niwa. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 50-100 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na wschód od wsi Stara Wieś (26 par), w niższych zagęszczeniach występował w lesie na południe od wsi Serniawy i przy wsi Petryłów, a najniższe zagęszczenia stwierdzono w młodych drzewostanach kompleksu leśnego zlokalizowanego na południe od Aleksandrówki.

Pleszka

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na mały udział borów gatunek bardzo rzadki w tej części Polesia. Jedna para zaniepokojona na widok obserwatora w lesie zlokalizowanym na południowy-zachód od Jeziora Słonego. Ponadto wykryta w lesie na wschód od Starej Wsi oraz w rezerwacie „Serniawy” (co najmniej 3 pary).

Muchołówka białoszyja

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę siedlisk spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka, w tym przede wszystkim na wycinkę drzew i prace leśne. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla lasów badanego obszaru Polesia. Muchołówka białoszyja preferowała stare drzewostany dębowe z dużą ilością dziupli. W obrębie badanej powierzchni występowała jedynie w dwóch miejscach: 1) kompleks leśny położony na południe od Serniaw (wykryto 32 pary); 2) kompleks leśny położony na wschód od Starej

Wsi (wykryto 25 par). Najwyższe zagęszczenia osiągała w obrębie dwóch rezerwatów przyrody: „Serniawy” oraz „Bachus”.

Muchołówka szara

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny muchołówka szara w obrębie badanego terenu występowała w zaskakująco niskich zagęszczeniach. Najchętniej zasiedlała największe kompleksy leśne z dużym udziałem drzewostanów w najstarszych klasach wiekowych. Populację tego gatunku muchołówki oceniono na 10-50 par lęgowych. Najwięcej stanowisk wykryto w lesie położonym na wschód od Starej Wsi oraz w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw.

Słowik szary

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania, nie był reprezentatywny do oceny populacji słowika szarego. Wykryto nieliczne stanowiska lęgowe w pobliżu wsi: Tarnów (1 para), Wygoda (1 para), Stara Wieś (4 pary), Aleksandrówka (4 para) oraz na obrzeżach kompleksu leśnego położonego na południe od Serniaw.

Kopciuszek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony plamowo, ale równomiernie w obrębie całego badanego terenu. Gniazdował w dużym rozproszeniu. Gatunek związany z środowiskami synantropijnymi. Na badanym terenie około dwukrotnie mniej liczny, niż w innych rejonach Lubelszczyzny. Najliczniej zasiedlał największe wioski takie jak: Bachus, Stara Wieś, Tarnów, Serniawy, Aleksandrówka, Nowa Wieś. Mniej liczny w pozostałej pojedynczej lub rozproszonej zabudowie wiejskiej. Populację lęgową mazurka oszacowano na 40-80 par.

Pokląskwa

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Występowała plamowo w obrębie terenu badań. Liczniejsza w zachodniej części powierzchni badawczej. Zasiedlała przede wszystkim umiarkowanie wilgotne łąki i pastwiska, rzadziej inne tereny otwarte poprzecinane niewielką liczbą krzewów i drzew. Na Polesiu preferowała obszary charakteryzujące się ekstensywną gospodarką rolniczą. Zanotowano ją zaledwie w 25 miejscach, a populację lęgową oszacowano na 30-60 par lęgowych.

Paszkot

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ten stwierdzono tylko w jednym specyficznym kompleksie leśnym zlokalizowanym na północ od wsi Bachus, gdzie stwierdzono 5 par lęgowych. Były to rozległe i bardzo gęste drągowiny sosnowe z bardzo dobrze rozwiniętą warstwą podszytu złożonego głównie z gatunków inwazyjnych np. czeremchy amerykańskiej. Zastanawiający jest brak tego gatunku na innych obszarach w obrębie powierzchni badawczej, gdyż w wielu regionach Lubelszczyzny jest to gatunek pospolity i zwiększający swoją liczebność. Ze względu na to, że gatunek ten krótko i wcześnie śpiewa być może znaczna część stanowisk pozostała nie wykryta, dlatego też populację tego gatunku oszacowano w szerokim przedziale od 5 do 40 par lęgowych.

Śpiewak

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek wybitnie leśny. Rozmieszczenie śpiewaka było nierównomierne i związane z dużymi i zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż w centralnej części terenu badań. Preferował bogatsze drzewostany, ale stwierdzono go również często w drągowinach sosnowych. Nie występował w ogóle w zachodniej części terenu badań. Tam brakowało dla niego odpowiednich siedlisk. Na podstawie terytorialnych samców populację lęgową tego gatunku oszacowano na 50-90 par lęgowych. Najwięcej terytoriów lęgowych śpiewaka stwierdzono w kompleksie leśnym położonym na wschód od wsi Stara Wieś (18 par).

Kos

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Na badanej powierzchni gatunek przede wszystkim leśny, rzadziej występował na obrzeżach wsi. Rozmieszczenie kosa było nierównomierne i powiązane z dużymi i zwartymi kompleksami leśnymi. Liczniejszy we wschodniej, niż we zachodniej części terenu badań. Preferował stare, liściaste drzewostany ze złożoną strukturą leśną. Najwięcej stanowisk lęgowych odnotowano w lesie na wschód od wsi Stara Wieś (37 pary), rzadszy w kompleksie leśnym koło wsi Serniawy (16 par). Na pozostałych obszarach nie odnotowano większych skupisk i zagęszczeń tego gatunku. Pojedyncze stanowiska w obrębie większych wsi. Populację lęgową kosa oszacowano na 90-150 par lęgowych.

Kwiczół

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny kwiczół był zaskakująco rzadki na badanym obszarze. Pojedyncze stanowiska lęgowe kwiczoła znaleziono w pobliżu następujących wsi: Tarnów oraz Serniawy.

Pokrzywnica

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W trakcie badań wykryta jedynie w dwóch lokalizacjach: w lesie na południe od Starej Wsi oraz w kompleksie leśnym położonym na południe od Serniaw.

Wróbel

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony plamowo, ale równomiernie w obrębie całego badanego terenu. Gniazdował w dużym rozproszeniu. Najbardziej synantropijny gatunek spośród całego stwierdzonego zespołu ptaków. Nie występował w ogóle poza zabudowaniami ludzkimi. Ściśle związany z środowiskami synantropijnymi. Najliczniej zasiedlał największe wioski takie jak: Stara Wieś, Tarnów, Serniawy, Aleksandrówka, Nowa Wieś. Mniej liczny w pozostałej pojedynczej lub rozproszonej zabudowie wiejskiej. Ze względu na

odpowiednio warunki gniazdowania skupiska par lęgowych wróbli koncentrowały się przy czynnych gniazdach bociana białego, gdzie w niektórych miejscach gniazdował semikolonijnie. Populację lęgową wróbla oszacowano na 100-200 par.

Mazurek

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczony plamowo, ale równomiernie w obrębie całego badanego terenu. Gniazdował w dużym rozproszeniu. Rzadko występował poza zabudowaniami ludzkimi. Gatunek związany z środowiskami synantropijnymi. Na badanym terenie około dwukrotnie mniej liczny, niż wróbel. Najliczniej zasiedlał największe wioski takie jak: Stara Wieś, Tarnów, Serniawy, Aleksandrówka, Nowa Wieś. Mniej liczny w pozostałej pojedynczej lub rozproszonej zabudowie wiejskiej. Ze względu na odpowiednie warunki gniazdowania skupiska par lęgowych mazurków koncentrowały się przy czynnych gniazdach bociana białego, gdzie w niektórych miejscach gniazdował semikolonijnie. Populację lęgową mazurka oszacowano na 50-100 par.

Świergotek drzewny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie świergotka drzewnego było bardzo nierównomierne. Stanowiska lęgowe koncentrowały się w południowej i wschodniej części powierzchni badawczej. Ze względu na brak odpowiednich siedlisk gniazdował bardzo nielicznie i w dużym rozproszeniu. Najwięcej par zasiedlało gęste drągowiny sosnowe zlokalizowane na północ od wsi Bachus. Na większości powierzchni znajdowały się żyzne, liściaste lub mieszane lasy, których ten gatunek unikał. Populację lęgową świergotka drzewnego oszacowano na 30-50 par lęgowych.

Świergotek łąkowy

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania, nie był reprezentatywny do oceny

populacji świergotka łąkowego. Jest ptakiem wrażliwym na zmianę siedlisk i stosunków wodnych spowodowaną inwestycjami i działalnością człowieka. Pojedyncze stanowiska lęgowe zanotowano w następujących lokalizacjach: koło wsi Serniawy (1 para), okolice Jeziora Słonego (2 pary), koło wsi Aleksandrówka (2 pary).

Świergotek polny

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą oraz jest wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009 jako szczególnie zagrożony i wymagający ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej. Gatunek rzadki i charakterystyczny dla ubogich siedlisk krajobrazu rolniczego w obrębie badanego obszaru Polesia. Rozmieszczony nierównomiernie w obrębie badanej powierzchni (około 8 par). Większość stanowisk lęgowych koncentrowała się równoleżnikowo w pasie niskich wzgórz od wsi Tarnów do wsi Bachus. Preferował wierzchowiny poprzecinane laskami sosnowymi i zadrzewieniami śródpolnymi, chętnie wybierając oligotroficzne murawy napiaskowe. Stanowiska skupiały się w pobliżu wsi Tarnów (3 pary), Basówka (1 para), Bachus (1 para), Serniawy (1 para), Gliny (1 para), Aleksandrówka (2 pary).

Pliszka żółta

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie tego gatunku nierównomierne. Liczniejszy w zachodniej części, niż we wschodniej części terenu badań. Gatunek ten zasiedlał dwa odmienne typy siedlisk: łąki i pastwiska (liczniej) oraz pola uprawne (rzadziej). Pliszka żółta okazała się znacznie rzadsza w obrębie badanego obszaru, niż w innych rejonach Lubelszczyzny, gdzie w wielu miejscach w krajobrazie rolniczym jest drugim (po skowronku polnym), dominującym gatunkiem. Stwierdzono zaledwie 30 par, a populację lęgową oszacowano na 30-80 par. Największe skupisko stanowisk zanotowano w pobliżu wsi Aleksandrówka (8 par).

Pliszka siwa

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie tego gatunku nierównomierne. Liczniejszy w zachodniej części, niż we

wschodniej części terenu badań. W odróżnieniu od poprzedzającego gatunku chętniej zasiedlała wsie i osiedla ludzkie, do gniazdowania wykorzystując budynki, mosty lub inne tego typu obiekty. Znacznie rzadsza od pliszki siwej. Populację tego gatunku oceniono na 20-50 par lęgowych.

Potrzeszcz

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony wybitnie płatowo, związany z intensywną produkcją rolniczą. Liczniejszy w zachodniej części, niż we wschodniej części terenu badań. Preferował intensywnie uprawiane pola uprawne z gęstą siecią linii przesyłowych, wybierając tereny z żyzniejszymi glebami, a unikając terenów z piaszczystymi lub torfowymi glebami ubogimi w składniki pokarmowe. Omijał wyraźnie kompleksy leśne, większe płaty zadrzewień śródpolnych oraz podmokłe łąki i torfowiska. Łącznie stwierdzono ten gatunek w około 50 terytoriach lęgowych. Najliczniej zasiedlał pola uprawne w pobliżu wsi Tarnów (10 par). Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 50-90 par lęgowych.

Zięba

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie zięby było nierównomierne w obrębie terenu badań. Zdecydowanie liczniejsza we wschodniej (bardziej zalesionej) części, niż w „rolniczej” zachodniej. W obrębie krajobrazu rolniczego osiągała niskie zagęszczenia, gniazdując na obrzeżach wsi lub w większych płatach zadrzewień śródpolnych. Najwięcej stanowisk lęgowych wykryto w kompleksie leśnym położonym na wschód od wsi Stara Wieś, drugie dużo skupisko par znajdowało się w lesie położonym na południe od wsi Serniawy, w innych kompleksach leśnych osiągała niższe zagęszczenia. Jeden z najliczniejszych gatunków ptaków w obrębie zadrzewień i lasów. Populację lęgową zięby w obrębie terenu badań oszacowano na 200-400 par lęgowych.

Grubodziób

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie stanowisk grubodzioba było nierównomierne. Liczniejszy we wschodniej

części, niż w zachodniej. Preferował lasy mieszane lub liściaste w starszych klasach wiekowych. Stanowiska koncentrowały się w następujących lokalizacjach: Petryłów (1 para), Kolonia Serniawy (1 para), w lesie zlokalizowanym na południowy-zachód od jeziora Słonego (1 par), Stara Wieś (1 para), w lesie na wschód od Starej Wsi (5 pary), kompleks leśny położony na południe od Serniaw (6 pary).

Dziwonia

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek ten wykryto tylko na jednym stanowisku lęgowym koło wsi Stara Wieś.

Krzyżodziób świerkowy

Gatunek niełgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. W okresie lęgowym jednokrotnie zaobserwowano przelot 15 os. w lesie położonym na wschód od Starej Wsi.

Dzwoniec

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie dzwońca było wybitnie plamowe. Gatunek ten występował w dużym rozproszeniu na całej powierzchni. Zasiedlał przede wszystkim obrzeża osiedli ludzkich z dużą ilością sadów i ogródków, chętnie gniazdując w przydomowych, iglastych drzewach i krzewach. W obrębie terenu badań zaobserwowano zaskakująco niskie zagęszczenia tego gatunku w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Stanowiska lęgowe tego gatunku koncentrowały się wokół Starej Wsi. Populację lęgową dzwońca oszacowano na 30-50 par.

Makolągwa

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie makolągwy było wybitnie plamowe, choć występowała w dużym rozproszeniu na całej powierzchni. Zasiedlała przede wszystkim obrzeża osiedli ludzkich z dużą ilością sadów i ogródków, chętnie gniazdując w przydomowych drzewach i krzewach. W celu lepszej ochrony przed drapieżnikami preferowała zwłaszcza iglaste

gatunki. W obrębie terenu badań zaobserwowano zaskakująco niskie zagęszczenia tego gatunku w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Stwierdzono tylko 25 par lęgowych, a populację oszacowano na 25-50 par.

Gil

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Pojedyncze stanowisko lęgowe wykryto w lesie zlokalizowanym na południe od Starej Wsi.

Szczygieł

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek rozmieszczony nierównomiernie. Większość stanowisk koncentrowała się w zachodniej części terenu badań. Szczygieł preferował obrzeża wsi i osad ludzkich. Chętnie gniazdował na obrzeżach sadów, zadrzewień śródpolnych, pasów drzew i ogródków. Na badanym obszarze występował w znacznie niższych zagęszczeniach w porównaniu do innych regionów Lubelszczyzny. Szacunek populacji lęgowej szczygła na badanym obszarze to 40-70 par lęgowych. Najwięcej stanowisk zanotowano w pobliżu wsi Tarnów (6 par) i Gliny (4 pary).

Kulczyk

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Bardzo rzadki gatunek w tej części Polesia. Stanowiska kulczyka stwierdzono koło wsi Stara Wieś (2 pary) oraz na obrzeżach kompleksu leśnego położonego na południe od Serniaw.

Czyż

Gatunek nielęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Pojedyncza obserwacja jednego czyżyka w okresie lęgowym w lesie na wschód od Starej Wsi.

Trznadel

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Gatunek równomiernie rozmieszczony na całej powierzchni badawczej. Najwyższe zagęszczenia osiągał w mozaice krajobrazu rolniczego, gdzie tereny otwarte poprzecinane były pasami drzew i krzewów. Wyraźnie unikał wnętrz większych kompleksów leśnych. Na podstawie liczeń śpiewających samców łącznie stwierdzono około 140 par lęgowych. W obrębie terenu badań populację lęgową tego gatunku oszacowano na 140-190 par lęgowych. Największe skupiska stanowisk lęgowych zanotowano w okolicach wsi Bartoszycha (12 par) oraz Dziadowica (8 par).

Potrzos

Gatunek lęgowy, który znajduje się na liście gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą. Rozmieszczenie potrzosa było nierównomierne. Gniazdował w dużym rozproszeniu, nigdzie nie tworząc znacznych koncentracji stanowisk. Ze względu na wąską specjalizację siedliskową występował on plamowo w obrębie badanej powierzchni badawczej. Preferował rozległe tereny podmokłe, w których występował woda przez cały lub przez część okresu lęgowego. Ze względu na suchy rok (brak grubej pokrywy śnieżnej w zimie 2018/2019 oraz małą ilość opadów przed wiosną 2019) i niski poziom wody w obrębie terenów podmokłych rok 2019, w którym przeprowadzono badania nie był reprezentatywny dla ptaków wodno-błotnych. Potrzos był zdecydowanie liczniejszy w południowej części badanej powierzchni. Gatunek ten preferował zmeliorowane łąki, torfowiska, chętnie gniazdując w gęstej roślinności i wysokich szuwarach o trawach wzdłuż rowów melioracyjnych. Unikał kompleksów leśnych, rozległych, intensywnie pól uprawnych, obszarów z ubogimi, piaszczystymi glebami. Najwyższe zagęszczenia potrzosa osiągał na terenach położonych wokół Jeziora Tarnowskiego (6 par) oraz Jeziora Słonego (6 par). Populację lęgową tego gatunku oszacowano na 30-60 par lęgowych.

Ocena rangi ornitologicznej badanego obszaru

Łącznie w trakcie prac terenowych zaobserwowano 108 gatunków **ptaków**, w tym **103 gatunków** uznano za lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe. Tak wysokie bogactwo gatunkowe świadczy o istotnej randze analizowanej powierzchni w porównaniu do

innych regionów Lubelszczyzny. Badany obszar charakteryzował się wysokimi walorami ornitologicznymi, gdyż stwierdzono tu szereg gatunków rzadkich i zagrożonych w całej Europie. Podczas badań wykazano gniazdowanie **17 gatunków ptaków** szczególnie zagrożonych i wymagających ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej, które są wpisane do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE z 30 listopada 2009:

- Zielonka (3 pary)
- Żuraw (9 par)
- Bocian czarny (2 pary)
- Bocian biały (25 par)
- Bąk (1 samiec)
- Orlik krzykliwy (3 rewiry)
- Błotniak stawowy (2 pary)
- Błotniak łąkowy (2 pary)
- Trzmielojad (1 rewir)
- Dzięcioł średni (6 par)
- Dzięcioł czarny (6 par)
- Gąsiorek (30-60 par)
- Lerka (20-35 par)
- Jarzębatka (3 pary)
- Muchołówka białoszyja (57 par)
- Świergotek polny (8 par)
- Ortolan (1 para)

Ponadto na badanym obszarze wykazano gnieźdzenie się **trzech gatunków ptaków** wpisanych do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (Głowaciński 2001):

- **Zielonka (3 pary)**
- **Bąk (1 samiec)**
- **Orlik krzykliwy (3 rewiry)**

Wnioski

- Inwentaryzacja awifauny lęgowej w obrębie obszarów chronionych położonych w zachodniej części koncesji poszukiwawczej Sawin II 34/2014/p przeprowadzona w okresie lęgowym w 2019 roku wykazała gniazdowanie 103 gatunków ptaków.
- O wysokiej randze tego obszaru świadczy fakt gniazdowania w obrębie tego terenu **trzech zagrożonych gatunków ptaków** wpisanych do aktualnej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt oraz **17 gatunków ptaków szczególnie zagrożonych** i wymagających ochrony na terenie Wspólnoty Europejskiej, które są wpisane do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 2009/147/WE.

Bibliografia

1. Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. (red.) 2009. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. GIOŚ, Warszawa.
2. Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.) 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa.
3. Gotzman J., Jabłoński B. 1972. Gniazda naszych ptaków. PZWS, Warszawa.
4. Tomiałoć L. 1980a. Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych. Not. Orn. 21: 33 – 54.
5. Tomiałoć L. 1980b. Podstawowe informacje o sposobie prowadzenia cenzusów z zastosowaniem metody kartograficznej. Not. Orn. 21: 55 – 62.